

มาตรการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในการช่วยเหลือลูกหนี้ ที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19

Mediation Measures to Support Debtors Affected by COVID-19

ดร.จิราณวัฒน์ ธัญญะเจริญ¹

วันที่รับบทความ 9 มิถุนายน 2565, วันแก้ไขบทความ 18 กรกฎาคม 2565, วันตอบรับบทความ 20 สิงหาคม 2565

บทคัดย่อ

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ได้เกิดอย่างฉับพลัน ยืดเยื้อ และรุนแรงทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ได้ก่อให้เกิดการถดถอยและผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อระบบเศรษฐกิจ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถานะทางการเงินของทั้งภาคธุรกิจและภาคครัวเรือน ทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ลดลง ในขณะที่ภาระหนี้ก็ยังมีจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการเพิ่มของจำนวนดอกเบี้ย ทำให้ลูกหนี้ถูกติดตามทวงถามหนี้ ถูกฟ้องเป็นคดีต่อศาล หรือแม้กระทั่งถูกยึดทรัพย์เพื่อชำระหนี้ประเทศต่าง ๆ จึงพยายามดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ที่ได้รับผลกระทบ

สำหรับประเทศไทยซึ่งมีกลไกการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามบทบัญญัติของกฎหมายทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและกฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ทางกรมการไทยได้นำหลักการของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาเป็นฐานในการดำเนินมาตรการเพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ที่ประสบปัญหาทางการเงินอันเนื่องมาจาก COVID-19 ทั้งมาตรการทางด่วนแก่หนี้คลินิกแก่หนี้ รวมถึงมาตรการส่งเสริมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งจะส่งเสริมให้เจ้าหนี้และลูกหนี้ใช้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นช่องทางในการช่วยแก้ไขปัญหาหนี้สิน อันจะถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่นำมาตราการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาเป็นเครื่องมือที่เป็นรูปธรรมที่จะสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินของทั้งภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ลูกหนี้สามารถกลับมาดำเนินธุรกิจได้ตามปกติเมื่อสถานการณ์ COVID-19 คลี่คลายลง

ABSTRACT

COVID-19 pandemic which has spread abruptly and severely across the world has caused the significant contract and adverse effect to economics. This has affected to financial status of household and business sector and to the debtors' ability to pay off debt their debtors which has significantly declined while debt has abruptly increased especially due to interest accumulated. As a result, Debtors have been brought to the debt collection process, court procedure and their properties have been seized for pay off debt. Many countries including Thailand has implemented many measures to rescue all debtors.

¹ น.บ. (เกียรตินิยมอันดับ 2) ธรรมศาสตร์, น.บ.ท., น.ม. ธรรมศาสตร์. LL.M. The University of Warwick, น.ด. ธรรมศาสตร์, ผู้อำนวยการ ฝ่ายกฎหมาย ธนาคารแห่งประเทศไทย, บทความนี้ เป็นข้อคิดเห็นส่วนบุคคล ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของธนาคารแห่งประเทศไทย

* “บทความนี้ เป็นข้อคิดเห็นส่วนบุคคล ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของธนาคารแห่งประเทศไทย”

For Thailand which the mediation process has been enacted in both Civil and Procedure Code and the Law on Mediation, Thai authorities has brought the principle of mediation as fundamental of measures, namely “Debt Relief Measures” “Debt Clinic Project” together with “Measure to Support Mediation”, supporting and alleviating debtors facing with financial difficulties caused by COVID-19. Those measures will promote and support both creditors and debtors to employ mediation to solve debt issue. This will be the outset to use mediation as effective instruments to solve not only household but also business debt and will be significant factor making debtors to operate their business as usual when COVID-19 situation unfolds.

ความเบื้องต้น

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ได้เกิดอย่างฉับพลัน ยึดเชื้อ และรุนแรงทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย โดยแต่ละประเทศได้เผชิญกับสถานการณ์ระบาดหลายระลอก ทำให้มีผู้ติดเชื้อจำนวนมาก ซึ่งในขณะที่เขียนบทความฉบับนี้² จำนวนผู้ติดเชื้อสะสมของทุกประเทศทั่วโลกมีจำนวนสูงกว่า 540 ล้านราย และเสียชีวิตไปแล้วกว่า 6 ล้านราย ในขณะที่ประเทศไทย มีผู้ติดเชื้อสะสม 4 ล้านรายและเสียชีวิตกว่า 3 หมื่นราย³ แต่ละประเทศได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อควบคุมและยับยั้งการแพร่ระบาดของเชื้อโดยเฉพาะมาตรการ lock down เพื่อหยุดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการแพร่เชื้อ และนั่นก็เป็นสาเหตุให้เกิดการชะลอตัวและการถดถอยทางเศรษฐกิจ และกระทบต่อทั้งภาคธุรกิจและภาคครัวเรือน กระทบต่อการจ้าง ผลจากการชะลอตัวทางเศรษฐกิจทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ลดลง ส่งผลให้เกิดความท้าทายต่อรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ อย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน ในขณะที่ภาระหนี้ของเอกชนกลับสูงขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งหนี้ครัวเรือน โดยสำหรับประเทศไทยนั้น ตัวเลขภาระหนี้ครัวเรือนขณะสิ้นไตรมาส 4 ปี 2564 เพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 90 ของจีดีพี⁴ ซึ่งมีการระบุว่าเป็นตัวเลขที่สูงที่สุดในรอบกว่า 18 ปี⁵ แต่ละประเทศจึงพยายามดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ทั้งลูกหนี้ที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจและลูกหนี้ที่อยู่ในภาคครัวเรือนเพื่อบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น ตั้งแต่การกำหนดมาตรการชั่วคราวให้ลูกหนี้หยุดหรือพักการชำระหนี้เป็นการชั่วคราว ระเบียบการเรียกให้ชำระหนี้ การฟ้องร้องและบังคับคดีเพื่อต่อลมหายใจให้กับลูกหนี้ (เช่น ประเทศออสเตรเลีย เยอรมนี สเปน ตุรกี) การปรับโครงสร้างหนี้แก่ลูกหนี้ที่มีศักยภาพ การให้สภาพคล่องแก่ภาคธุรกิจหรือภาคครัวเรือน รวมถึงมาตรการในการแก้ไขหรือระงับข้อพิพาทนอกศาล (special out-of-court restructuring frameworks)⁶ เพื่อให้ลูกหนี้สามารถมีสภาพคล่องที่จะชำระหนี้ได้ ซึ่งรวมถึงการปรับโครงสร้างหนี้พักชำระหนี้ หรือแม้กระทั่งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

² 19 มิถุนายน 2565

³ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, ‘โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)’, <<https://ddcportal.ddc.moph.go.th/portal/apps/opsdashboard/index.html#/20f3466e075e45e5946aa87c96e8ad65>> สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2565.

⁴ ธนาคารแห่งประเทศไทย, ‘เงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือน’, <ธนาคารแห่งประเทศไทย (ข้อมูลสถิติ) EC_MB_039 เงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือน 1/ (bot.or.th)> สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2565.

⁵ กรุงเทพธุรกิจ, ‘หนี้ครัวเรือน’ พุ่งทะลุ 90% ต่อจีดีพี สูงสุดในรอบ 18 ปี’, <<https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/946680>> สืบค้นเมื่อ 11 สิงหาคม 2564.

⁶ Yan Liu, Jose Garrido and Chanda DeLong, ‘Private Debt Resolution Measures in the Wake of the Pandemic’, <<https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/covid19-special-notes/en-special-series-on-covid-19-private-debt-resolution-measures-in-the-wake-of-the-pandemic.aspx>>, สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2564.

สำหรับประเทศไทยซึ่งมีกลไกการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามบทบัญญัติของกฎหมาย ทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและกฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ครอบคลุม ทั้งการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง⁷ และการไกล่เกลี่ยในชั้นศาล⁸ นอกจากนี้ ยังมีกลไกการไกล่เกลี่ยในชั้นบังคับคดี⁹ อีกด้วยนั้น ทางกรมการโยกย้ายได้นำหลักการของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาเป็นฐานในการดำเนินมาตรการเพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ที่ประสบปัญหาทางการเงินอันเนื่องมาจาก COVID-19 ทั้งมาตรการ ทางด่วนแก้ไขคลินิกแก้ไขหนี้ รวมถึงมาตรการส่งเสริมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งจะส่งเสริมให้เจ้าหนี้และลูกหนี้ใช้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นช่องทางในการช่วยแก้ไขปัญหานี้สิน อันสามารถถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่นำมาตราการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาเป็นเครื่องมือที่เป็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหานี้สินของทั้งภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะส่งดีกับทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้ได้อย่างแท้จริงและจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้สามารถกลับมาดำเนินธุรกิจได้ตามปกติเมื่อสถานการณ์ COVID-19 คลี่คลายลง

2. มาตรการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในการช่วยเหลือลูกหนี้ที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19

2.1 โครงการคลินิกแก้ไขหนี้

ด้วยเหตุที่ปัญหาหนี้ภาคครัวเรือนแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจนอาจกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนและภาพรวมของเศรษฐกิจในระยะยาว อีกทั้งการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ที่มีเจ้าหนี้หลายรายประสบอุปสรรคในการเจรจา ทำให้การแก้ไขปัญหานี้สินไม่มีประสิทธิภาพ ธปท. สมาคมธนาคารไทย สมาคมธนาคารนานาชาติ และ บริษัท บริหารสินทรัพย์สุขุมวิท จำกัด (SAM) ซึ่งได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้สำหรับลูกหนี้ในการวางโครงสร้างพื้นฐานในการแก้ไขปัญหานี้สินอย่างเป็นระบบ จึงได้ร่วมกันริเริ่มและดำเนินโครงการแก้ไขปัญหานี้สินโดยเริ่มจากสินเชื่อส่วนบุคคลที่ไม่มีหลักประกัน¹⁰ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อช่วยให้ลูกหนี้ที่สุจริตและมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหา ได้มีโอกาสแก้ไขปัญหาย่างครบวงจรและอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน¹¹ โดย SAM มีบทบาทในการเป็นตัวกลางในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้บัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ¹² ให้อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขเดียวกันตามที่เจ้าหนี้ที่เข้าร่วมโครงการได้ตกลงกัน นอกจากนี้ SAM ยังเป็นผู้ติดตามการชำระหนี้และจัดสรรเงินให้แก่เจ้าหนี้ ซึ่งจะช่วยลดภาระที่เกิดขึ้นกับลูกหนี้ที่ยากที่จะไปหา

⁷ การไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องสามารถดำเนินได้ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562 และมาตรา 20 ตรี แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

⁸ ตามมาตรา 20 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

⁹ การไกล่เกลี่ยชั้นบังคับคดี เป็นวิธีการระงับข้อพิพาทเพื่อยุติการบังคับคดีโดยมี “ผู้ไกล่เกลี่ย” ทำหน้าที่ช่วยเหลือ เสนอแนะแนวทาง เพื่อให้คู่กรณีหาทางออกของข้อพิพาทร่วมกัน หากตกลงกันได้จะเป็นผลให้มีการถอนการยึดทรัพย์ ถอนการอายัดทรัพย์ หรือถอนการบังคับคดี โดยการทำบันทึกข้อตกลง ซึ่งมีผลผูกพันให้คู่กรณีต้องปฏิบัติตาม โปรตุเกส ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท กรมบังคับคดี, ‘ประวัติความเป็นมา’, < ประวัติและความเป็นมา (led.go.th)>, สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2564.

¹⁰ สินเชื่อส่วนบุคคล ปกติแล้วจะหมายความว่า การให้สินเชื่อเพื่อให้ผู้ได้รับสินเชื่อไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนบุคคลเอง โดยอาจจะเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ หรือแม้กระทั่งการไม่ระบุดูประสงค์ ซึ่งตามนิยามที่กำหนดในประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส.12/2563 เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2563 กำหนดลักษณะของสินเชื่อที่จะเข้าข่ายสินเชื่อส่วนบุคคลไว้ ทั้งการให้กู้ยืมเงิน การรับซื้อ ซื้อมา หรือรับช่วงซื้อมาแล้วเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด อย่างไรก็ตาม สินเชื่อส่วนบุคคลอาจจะมีทรัพย์สินเป็นประกันหรือไม่ก็ได้ ซึ่งกรณีที่ไม่ใช่หลักประกันหรือสินเชื่อแบบ clean loan ก็จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยตามประกาศข้างต้น

¹¹ ธนาคารแห่งประเทศไทย, ‘ข่าว ธปท.ฉบับที่ 23/2560 เรื่อง โครงการแก้ไขปัญหานี้สินส่วนบุคคลที่ไม่มีหลักประกัน (คลินิกแก้ไขหนี้)’, <https://www.bot.or.th/Thai/Pressandspeeches/Press/Newd2560/n2360t.pdf>, สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2564.

¹² สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ หมายความว่า สินเชื่อส่วนบุคคลเฉพาะที่ไม่มีทรัพย์สินหรือทรัพย์สินเป็นหลักประกัน และให้รวมถึงสินเชื่อที่เกิดจากการให้เช่าซื้อและการให้เช่าแบบลีสซิงในสินค้าที่ผู้ประกอบการได้จำหน่ายเป็นทางการค้าปกติ ยกเว้นในสินค้าประเภทรถและเครื่องจักร และสินเชื่อที่มีทะเบียนรถเป็นประกัน (โปรดดู ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส.12/2563 เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2563)

และเจรจาสำเร็จกับเจ้าหนี้ทุกราย¹³ ผลที่ได้จะทำให้ลูกหนี้ซึ่งมีเจ้าหนี้หลายราย สามารถเจรจาแบบเบ็ดเสร็จ และส่งผลให้ลูกหนี้ไม่ถูกติดตามทวงถามหนี้จากเจ้าหนี้หลายราย ลูกหนี้สามารถได้รับข้อเสนอในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในลักษณะที่ผ่อนปรนเป็นพิเศษ โดยจะสามารถผ่อนชำระเฉพาะต้นเงินเป็นระยะเวลานานถึง 10 ปี ทำให้ยอดเงินที่ผ่อนในแต่ละเดือนไม่สูงมากนัก และเมื่อผ่อนชำระครบตามที่ตกลงกัน ก็จะได้รับการยกเว้นดอกเบี้ยที่ค้างชำระทั้งหมด¹⁴ ปัจจุบัน โครงการดังกล่าวได้เข้าสู่ระยะที่ 3 โดยครอบคลุมถึงหนี้บัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่ประชาชนมีเจ้าหนี้เป็นธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น และผู้ประกอบการธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน โดยได้ขยายขอบเขตให้สามารถแก้ไขหนี้บัตรที่มีเจ้าหนี้รายเดียว และหนี้บัตรที่อยู่ในกระบวนการของศาลและมีคำพิพากษาแล้ว รวมทั้งปรับปรุงคุณสมบัติผู้เข้าโครงการจากเดิมต้องมีสถานะเป็นหนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ก่อนวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564 มาเป็นวันที่ 1 ตุลาคม 2564¹⁵ โดย ณ สิ้นไตรมาสที่ 3 ของปี 2564 มียอดช่วยเหลือสะสมจำนวน 72,151 บัญชี คิดเป็น 88% ของจำนวนผู้เข้าเงื่อนไข¹⁶

2.2 มาตรการ “ทางด่วนแก้หนี้”

จากสถานการณ์ผลกระทบในทางเศรษฐกิจจาก COVID-19 ซึ่ง ธปท. ได้ติดตามอย่างใกล้ชิด ทำให้ ธปท.ได้ตระหนักถึงความเดือดร้อนของทั้งภาคประชาชนและภาคธุรกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ประกอบวิสาหกิจประเภท SMEs ที่เดือดร้อนจากรายได้ที่ลดลง ในขณะที่เดียวกันก็ประสงค์จะสนับสนุนให้ผู้ให้บริการทางการเงินได้เข้าดูแลลูกค้าหรือผู้ใช้บริการอย่างสุดความสามารถ ในเดือนเมษายน 2563 ธปท.จึงได้นำมาตรการ “ทางด่วนแก้หนี้” มาเพื่อเป็นช่องทางเสริมสำหรับประชาชนหรือภาคธุรกิจที่ประสงค์จะเข้าเจรจาเพื่อปรับปรุงเงื่อนไขต่างๆ ในการชำระหนี้ที่มีอยู่ตามสัญญาเดิม รวมทั้งการปรับปรุงโครงสร้างหนี้¹⁷ นอกจากโครงการคลินิกแก้หนี้ดังที่ได้กล่าวข้างต้น

มาตรการ “ทางด่วนแก้หนี้” เป็นมาตรการสำหรับลูกหนี้ที่ทวงเงิน และทุกสถานะในการชำระหนี้ ไม่ว่าจะเป็นลูกหนี้ที่มีสถานะปกติแต่ประสบปัญหาสภาพคล่องชั่วคราว หรือเป็นลูกหนี้ที่มีสถานะเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้แล้ว หรือแม้กระทั่งลูกหนี้ที่ผ่านการปรับโครงสร้างหนี้มาแล้วก็ตาม แต่ประสบปัญหาหรือเดือดร้อนจาก COVID-19 จนทำให้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ โดยไม่สามารถติดต่อเจ้าหนี้ทั้งที่เป็นธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลที่อยู่ภายใต้การกำกับ และผู้ประกอบการบัตรเครดิต ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ธปท. และที่เป็นผู้ประกอบการวิชาชีพอื่น ซึ่งไม่ได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ธปท.เพื่อขอเจรจาหนี้ หรืออาจจะติดต่อกับเจ้าหนี้แล้วแต่เรื่องไม่มีความคืบหน้า หรือข้อเสนอของเจ้าหนี้อาจจะยังไม่ช่วยลดภาระได้จริง หรือยังไม่สามารถหาข้อยุติร่วมกับเจ้าหนี้ได้ ลูกหนี้ดังกล่าวสามารถแจ้งข้อมูลและความประสงค์ผ่านเว็บไซต์ “ทางด่วนแก้หนี้” ของ ธปท. โดยเรื่องจะถูกส่งให้เจ้าหนี้เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือรวมถึง ธปท. อาจช่วยหาหรือไกล่เกลี่ยหาทางออกที่เหมาะสมและทำให้ทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ได้ประโยชน์ร่วมกัน¹⁸

¹³ ธนาคารแห่งประเทศไทย, ‘โครงการคลินิกแก้หนี้ หนึ่งในเสาหลักของการแก้ไขปัญหาหนี้ครัวเรือนไทย’, <https://www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/Documents/PhraSiam0362/TheKnowledge_DebtRestructure.pdf>, สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2564.

¹⁴ ธนาคารแห่งประเทศไทย, ‘ข่าว ธปท.ฉบับที่ 4/2563 เรื่อง คลินิกแก้หนี้ระยะที่ 3 เปิดรับทุกกลุ่ม ทั้งหนี้ค้ำประกันและหนี้เจ้าหนี้รายเดียวเดิมนำมุงปลดหนี้บัตรให้คนไทย’, <คลินิกแก้หนี้ระยะที่ 3 เปิดรับทุกกลุ่ม ทั้งหนี้ค้ำประกันและหนี้เจ้าหนี้รายเดียวเดิมนำมุงปลดหนี้บัตรให้คนไทย (bot.or.th)>, สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2564.

¹⁵ ธนาคารแห่งประเทศไทย, ‘คลินิกแก้หนี้’, <คลินิกแก้หนี้ (1213.or.th)>, สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2564 และคลินิกแก้หนี้ by SAM, ‘ความเป็นมาของโครงการ’, <<https://www.debtclinicbysam.com/%e0%b8%a3%e0%b8%b2%e0%b8%a2%e0%b8%a5%e0%b8%b0%e0%b9%80%e0%b8%ad%e0%b8%b5%e0%b8%a2%e0%b8%94%e0%b9%82%e0%b8%84%e0%b8%a3%e0%b8%87%e0%b8%81%e0%b8%b2%e0%b8%a3/>>, สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2565.

¹⁶ ธนาคารแห่งประเทศไทย, (เชิงอรรถ 28).

¹⁷ ธนาคารแห่งประเทศไทย, ‘คำถาม-คำตอบ ทางด่วนแก้หนี้’ <<https://www.1213.or.th/th/debtstructuringprojects/QA%20%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%94%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B9%81%E0%B8%81%E0%B9%89%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B5%E0%B9%89%20public%2020%2004%2063.pdf>> สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2564.

¹⁸ ธนาคารแห่งประเทศไทย, ‘ข่าว ธปท.ฉบับที่ 22/2563 เรื่อง แบงก์ชาติเปิด “ทางด่วนแก้หนี้” เชื่อมเจ้าหนี้-ลูกหนี้ ให้ปรับหนี้ร่วมกัน’, <<https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Press/2020/Pages/n2263.aspx>> สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2564.

สำหรับการดำเนินการตามโครงการทางด่วนแก้หนี้ นั้น จะเป็นการดำเนินการผ่านเทคโนโลยีภายใต้สถานการณ์ Social Distancing โดยเมื่อลูกหนี้ได้กรอกคำขอผ่านเว็บไซต์ทางด่วนแก้หนี้เพื่อแจ้งความประสงค์เข้าโครงการ ธปท.โดยศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน (ศคง.) จะส่งข้อมูลไปยังเจ้าหนี้ ซึ่งปกติแล้ว เจ้าหนี้จะใช้เวลาในการพิจารณาคำขอประมาณ 7-10 วัน และจะแจ้งให้ลูกหนี้ทราบผลการพิจารณาผ่านช่องทางการติดต่อต่างๆ อาทิ หมายเลขโทรศัพท์ หรืออีเมลล์ แต่หากลูกหนี้ไม่ได้รับการติดต่อหลังจากผ่านไป 15 วันนับแต่วันยื่นคำขอแล้ว สามารถติดต่อสอบถามผลการพิจารณาได้ที่ ศคง.¹⁹

ภาพกระบวนการของทางด่วนแก้หนี้²⁰

มาตรการข้างต้น แม้จะมีได้เป็นมาตรการใกล้เคียงข้อพิพาททางกฎหมาย แต่ก็ถือว่าเป็นช่องทางอันเป็นจุดเริ่มต้นให้เจ้าหนี้และลูกหนี้ได้หันหน้าเข้าหากันโดยใช้กระบวนการเจรจาหรือแม้กระทั่งปรับโครงสร้างหนี้ เพื่อสู้ภัยเศรษฐกิจจากวิกฤติการณ์ COVID-19 อันจะเป็นประโยชน์ทั้งเจ้าหนี้ที่จะได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ ในขณะเดียวกันลูกหนี้ก็จะได้รับการแบ่งเบาภาระ โดยถ้าทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันได้ ก็จะต้องเข้าสู่กระบวนการทางศาลและการบังคับคดี ซึ่งนับแต่โครงการนี้ได้เริ่มต้นเมื่อเดือนเมษายน 2563 เป็นต้นมา ตัวเลข ณ สิ้นปี 2564 โครงการนี้สามารถช่วยให้ทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้สามารถตกลงกันได้มากถึง 254,324 บัญชี²¹ คิดเป็นร้อยละ 75 ของจำนวนผู้ที่เข้าเงื่อนไขของโครงการ อันสามารถถือได้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ในการแบ่งเบาภาระหนี้ของลูกหนี้ รวมถึงลดภาระการติดตามทวงถาม ฟ้องร้อง และบังคับคดีของเจ้าหนี้ด้วย²²

¹⁹ ธนาคารแห่งประเทศไทย, (เชิงอรรถ 17).

²⁰ ธนาคารแห่งประเทศไทย, 'กระบวนการลงทะเบียนทางด่วนแก้หนี้', <ทางด่วนแก้หนี้ (1213.or.th)>, สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2565.

²¹ ธนาคารแห่งประเทศไทย, 'รายงานประจำปี 2564', <AnnualReport2021.pdf (bot.or.th)>, สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2565.

²² ชวนันท์ ชื่นสุข และเสมอใจ กิตติสุขฤกุล, 'สิทธิของลูกหนี้ในการไกล่เกลี่ยปัญหานี้สิน', <https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_27May2021.aspx>, สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2564.

2.3 มาตรการเพื่อส่งเสริมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

(1) ความร่วมมือระหว่าง ธปท. และเสาหลักในกระบวนการยุติธรรมของประเทศ

ด้วยเหตุที่การผลักดันให้มีการใช้กลไกการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้อย่างแท้จริง รวดเร็ว เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ ก็จะช่วยให้อัยการและเจ้าหน้าที่มีทางเลือกในการแก้ไขปัญหาโดยไม่ต้องนำเข้าสู่กระบวนการทางศาลที่ใช้เวลานาน และลดภาระให้กับทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้ โดยเฉพาะในช่วงที่ประเทศประสบปัญหาเศรษฐกิจในขณะนี้ ธปท. จึงได้เริ่มต้นจัดทำบันทึกความตกลงกับเสาหลักในกระบวนการยุติธรรมของประเทศทั้งกระทรวงยุติธรรม²³ สำนักงานศาลยุติธรรม²⁴ และสำนักงานอัยการสูงสุด²⁵ โดยทั้ง 4 หน่วยงานมีเป้าหมายร่วมกันที่จะผลักดันและยกระดับกลไกการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องรวมถึงผู้ไกล่เกลี่ยให้มีความรู้ความเข้าใจตลอดจนความชำนาญทางด้านการเงินเพิ่มมากขึ้น สนับสนุนการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ร่วมกันส่งเสริมให้เจ้าหนี้และลูกหนี้ใช้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นช่องทางในการแก้ไขปัญหาหนี้ สร้างแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานกลางสำหรับการไกล่เกลี่ยคดีผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นการคิดดอกเบี้ยค้างชำระ การกำหนดระยะเวลาผ่อนชำระหนี้เหมาะสมกับฐานะทางการเงินของลูกหนี้แต่ละราย และมีขั้นตอนกระบวนการไกล่เกลี่ยที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดข้อตกลงที่ลูกหนี้สามารถปฏิบัติตามได้จริง รวมไปถึงปรับปรุงกลไกการไกล่เกลี่ยให้สะดวก รวดเร็ว เข้าถึงง่ายผ่านช่องทางออนไลน์²⁶

²³ ธปท. ระบุว่าการทำงานบันทึกความตกลงร่วมกันระหว่าง ธปท. และกระทรวงยุติธรรมถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ผ่านการพัฒนาศักยภาพของผู้ไกล่เกลี่ยให้มีความรู้ความเข้าใจ และความชำนาญทางด้านการเงินเพิ่มมากขึ้น และสนับสนุนการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ตลอดจนร่วมกันส่งเสริมให้เจ้าหนี้ และลูกหนี้ ใช้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นช่องทางในการแก้ไขปัญหาหนี้ โดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทถือเป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาหนี้สิน นอกเหนือจากการปรับโครงสร้างหนี้ระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ ซึ่งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะมีคนกลางช่วยเจรจาไกล่เกลี่ย ทำให้การแก้ไขปัญหาหนี้สินของประชาชนมีความเป็นธรรมมากขึ้น โดยไม่ต้องฟ้องคดีที่ศาล มีความสะดวก รวดเร็ว ช่วยลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่ศาล ช่วยลดค่าเสียโอกาสและค่าใช้จ่ายซึ่งจะช่วยให้การจัดสรรทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โปรดดูธนาคารแห่งประเทศไทย, 'ข่าว ธปท. ฉบับที่ 84/2563 เรื่อง ธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงยุติธรรมลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท', <ธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงยุติธรรมลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (bot.or.th)>, สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2564.

²⁴ ธปท. และสำนักงานศาลยุติธรรม ได้เห็นพ้องร่วมกันว่า มีความจำเป็นต้องสร้าง “วัฒนธรรมการไกล่เกลี่ย” โดยปรับปรุงและยกระดับกลไกการไกล่เกลี่ยหนี้ ซึ่งครอบคลุมทั้งช่วงก่อนฟ้องคดี หลังฟ้องคดี หลังคำพิพากษา และในชั้นบังคับคดี ให้มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐาน เพื่อให้เจ้าหนี้และลูกหนี้สามารถหาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้ร่วมกันได้อย่างรวดเร็วและเป็นธรรม ให้ลูกหนี้สามารถฟื้นฟูฐานะทางการเงินได้อย่างแท้จริง จึงได้จัดทำบันทึกความตกลงร่วมกันโดยให้ความสำคัญในเรื่อง (1) การกำหนดแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานกลางสำหรับการไกล่เกลี่ยคดีผู้บริโภค อาทิ การคิดดอกเบี้ยผิดนัดชำระ การกำหนดระยะเวลาผ่อนชำระหนี้ที่เหมาะสมกับฐานะทางการเงินของลูกหนี้แต่ละรายและมีขั้นตอนกระบวนการไกล่เกลี่ยที่ชัดเจน (2) การเพิ่มความรู้ความชำนาญทางด้านการเงินให้กับผู้ไกล่เกลี่ย เพื่อให้เกิดข้อตกลงที่ลูกหนี้สามารถปฏิบัติตามได้จริง ซึ่งจะประโยชน์กับทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้ (3) การส่งเสริมให้ประชาชนและสถาบันการเงินใช้ช่องทางไกล่เกลี่ยมากขึ้น ทั้งนี้ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากความร่วมมือระหว่าง ธปท. และสำนักงานศาลยุติธรรม จะครอบคลุมทั้งการลดลงของจำนวนคดีที่จะเข้าสู่การพิจารณาของศาล การลดต้นทุนของประชาชน สถาบันการเงิน และระบบการเงินโดยรวม และการลดการเสียโอกาสทางธุรกิจ และเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจ โปรดดู ธนาคารแห่งประเทศไทย, 'ข่าว ธปท. ฉบับที่ 24/2564 เรื่อง ธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานอัยการสูงสุดลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางด้านการวิชาการด้านการอบรมและเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายและความรู้ด้านการเงินเพื่อใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท' <<https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Press/2021/Pages/n2464.aspx>>, สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2564.

²⁵ ธปท. และสำนักงานอัยการสูงสุด ได้จัดทำบันทึกความตกลงร่วมกันโดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาหนี้สินของประชาชน สร้างความเป็นธรรมในสังคม และให้ความช่วยเหลือลูกหนี้อย่างยั่งยืนและครบวงจร ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจของสำนักงานอัยการสูงสุดด้านการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนผ่านการให้คำปรึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการเงิน โดย ธปท. จะเป็นที่ปรึกษาและส่งเสริมความรู้ความเชี่ยวชาญทางการเงินแก่พนักงานอัยการ ในขณะเดียวกันพนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิก็พร้อมที่จะให้คำปรึกษาทางกฎหมายและไกล่เกลี่ยประนีประนอมหนี้ให้กับลูกหนี้ โปรดดู ธนาคารแห่งประเทศไทย, 'ข่าว ธปท. ฉบับที่ 24/2564 เรื่อง ธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานอัยการสูงสุดลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางด้านการวิชาการด้านการอบรมและเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายและความรู้ด้านการเงินเพื่อใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท', <ธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานอัยการสูงสุด ลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการด้านการอบรมและเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายและความรู้ด้านการเงินเพื่อใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (bot.or.th)>, สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2564.

²⁶ ธนาคารแห่งประเทศไทย, 'ข่าว ธปท. ฉบับที่ 24/2564 เรื่อง ธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานอัยการสูงสุดลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางด้านการวิชาการด้านการอบรมและเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายและความรู้ด้านการเงินเพื่อใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท', <<https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Press/2021/Pages/n2464.aspx>>.

วัตถุประสงค์สำคัญของมาตรการดังกล่าว ก็เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการระงับข้อพิพาทระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้โดยวิธีการไกล่เกลี่ย โดยให้ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกหนี้รายย่อยได้รับประโยชน์จากการที่จะมีบทบาทในกระบวนการเจรจามากขึ้น โอกาสที่ลูกหนี้จะถูกฟ้องร้องดำเนินคดีลดลงทำให้ไม่ต้องมีภาระค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี ในขณะที่เจ้าหนี้เองก็จะได้รับชำระหนี้คืนเนื่องจากจะได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้อย่างต่อเนื่อง และทั้งลูกหนี้เจ้าหนี้ไม่ต้องเสียเวลาเดินทางไปศาลซึ่งจะบั่นทอนเวลาในการทำงานหรือประกอบธุรกิจ²⁷ ดังนั้น การไกล่เกลี่ยหนี้จึงได้รับการยกระดับให้เป็นวาระทางเศรษฐกิจ (economic agenda) ที่สำคัญของประเทศ²⁸ โดยในช่วงแรกได้ตั้งเป้าหมายที่จะไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งในระบบการเงินได้ไม่ต่ำกว่า 3 แสนคดี โดยมุ่งเน้นคดีที่มีการฟ้องร้องสูงสุด 5 ลำดับแรก อันได้แก่ สินเชื่อส่วนบุคคล สินเชื่อบัตรเครดิต สินเชื่อจากเงินกู้ยืม สินเชื่อเช่าซื้อ และหนี้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา²⁹

(2) มหกรรมไกล่เกลี่ยหนี้

จากความร่วมมือระหว่าง ธปท.กระทรวงยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม และสำนักงานอัยการสูงสุด ในการผลักดันให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกิดขึ้นและสามารถช่วยเหลือทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้ได้อย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพดังที่ได้กล่าวข้างต้น ทั้ง 4 หน่วยงานข้างต้นจึงได้ร่วมมือกับผู้ประกอบธุรกิจในการจัดงาน “มหกรรมไกล่เกลี่ยหนี้” ขึ้นในระหว่างวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2564 ถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2564 เพื่อเป็นช่องทางในการช่วยให้ประชาชนแก้ไขปัญหาหนี้สินแบบครบวงจรและสามารถใช้ช่องทางของงานมหกรรมนี้ในการไกล่เกลี่ยหนี้ที่มีปัญหากับเจ้าหนี้ได้

สำหรับประเภทของหนี้ที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ตามมหกรรมดังกล่าว ครอบคลุมทั้งหนี้บัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคล รวมถึงหนี้ประเภทสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ โดยในส่วนของการไกล่เกลี่ยสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์นี้ ธปท. สำนักงานศาลยุติธรรม และสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้จัดทำมีโครงการนี้เพื่อช่วยเหลือประชาชนให้สามารถประกอบอาชีพ หรือใช้ชีวิตประจำวันได้ตามปกติ ด้วยเล็งเห็นว่าหนี้เช่าซื้อรถยนต์เป็นสินเชื่ออีกประเภทหนึ่งที่ประชาชนรายย่อยได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ Covid-19 เพราะประชาชนที่จำเป็นต้องใช้รถในการประกอบอาชีพหรือในการดำเนินชีวิตประจำวันไม่สามารถผ่อนชำระต่อไปได้และถูกยึดรถยนต์ จนกระทั่งขาดเครื่องมือในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต³⁰ นอกจากนี้ ยังได้มีการจัดทำโปรแกรมการคำนวณสำหรับลูกหนี้เช่าซื้อให้สามารถตรวจสอบผ่าน website ได้ว่ามีภาระหนี้เหลืออยู่จำนวนเท่าไร โดยมีจุดมุ่งหมายให้เกิดความโปร่งใส อีกทั้งจะทำให้ทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้สามารถหาข้อยุติได้ง่ายขึ้น³¹

สำหรับรายละเอียดของมหกรรมการไกล่เกลี่ยหนี้ สามารถสรุปได้ดังนี้

(2.1) สถานะของลูกหนี้ที่สามารถเข้าสู่มหกรรมไกล่เกลี่ยหนี้ได้

ลูกหนี้บัตรเครดิต สินเชื่อส่วนบุคคล ทุกสถานะสามารถขอไกล่เกลี่ยในมหกรรมนี้ได้ ไม่ว่าจะเป็นลูกหนี้ที่มีสถานะปกติแต่ประสบปัญหาสภาพคล่อง ลูกหนี้ที่เป็นประเภทที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-Performing Loan หรือ NPL) ลูกหนี้ที่อยู่ระหว่างฟ้อง ลูกหนี้ตามคำพิพากษาและอยู่ในชั้นบังคับคดี หรือแม้กระทั่งถูกบังคับคดีแล้ว ส่วนกรณีลูกหนี้สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ ก็ทุกสถานะเช่นเดียวกัน ทั้งลูกหนี้ที่มีสถานะปกติแต่ประสบปัญหาสภาพคล่อง ลูกหนี้ที่เป็น NPL แต่ยังไม่ถูกยึด ลูกหนี้ที่รถถูกยึดแล้วแต่ยังไม่ถูกขายทอดตลาดและลูกหนี้ที่รถถูกขายทอดตลาดแล้ว แต่ยังมีหนี้เช่าซื้อส่วนขาด

²⁷ วารสารการเงินธนาคาร, ‘ธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานศาลยุติธรรม ลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท’, <<https://www.moneyandbanking.co.th/article/news/bot-mou-270164/>>, สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2564.

²⁸ ธนาคารแห่งประเทศไทย, ‘มหกรรมไกล่เกลี่ยหนี้บัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคล’, <<https://www.bot.or.th/Thai/AboutBOT/Activities/Pages/PRNews13Feb2021.aspx>>, สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2564.

²⁹ ธนาคารแห่งประเทศไทย, ‘ข่าว ธปท.ฉบับที่ 6/2564 เรื่อง ธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานศาลยุติธรรมลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท’, <ธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานศาลยุติธรรม ลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (bot.or.th)>, สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2564.

³⁰ ธนาคารแห่งประเทศไทย, ‘ข่าว ธปท. ฉบับที่ 37/2564 เรื่อง ธปท. เปิดมหกรรมไกล่เกลี่ยสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ออนไลน์’, <<https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Press/2021/Pages/n3764.aspx>>, สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2564.

³¹ สำนักพิมพ์ inforquest, ‘ธปท.ชวนร่วมลงทะเบียนไกล่เกลี่ยหนี้เช่าซื้อรถยนต์ ก่อนสิ้นสุด 31 ส.ค.’, <www.inforquest.co.th>, สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2564.

(2.2) ข้อตกลงในการไกล่เกลี่ยหนี้

การไกล่เกลี่ยหนี้ในมหรณมไกล่เกลี่ยหนี้ครั้งนี้ ธปท.ได้เข้ามามืบทบาทในการช่วยจัดทำข้อตกลงที่จะใช้เป็นมาตรฐานกลางที่มีข้อเสนอการรับชำระหนี้ในลักษณะผ่อนปรน และอยู่ในวิสัยที่ลูกหนี้จะสามารถปฏิบัติได้ ซึ่งผู้ไกล่เกลี่ยสามารถนำไปใช้ในกระบวนการเจรจาต่อไป

(2.3) ผลของการเจรจาไกล่เกลี่ยสำหรับลูกหนี้แต่ละประเภทในแต่ละสถานะ

(2.3.1) หนี้บัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคล³²

ในกรณีทีลูกหนี้สถานะยังเป็นลูกหนี้ดีหรือชั้นปกติ สามารถลดภาระที่ต้องชำระในแต่ละเดือนให้น้อยลงหรือไม่จำเป็นต้องชำระขั้นต่ำและรับภาระดอกเบี้ยในหนี้ส่วนที่เหลืต่อไปเรื่อย ๆ โดยเปลี่ยนประเภทหนี้บัตรเครดิตเป็นหนี้ที่มีระยะเวลาผ่อนนานถึง 4 ปี และมีภาระที่จะต้องชำระดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำลงโดยเหลือเพียงร้อยละ 12 โดยลูกหนี้ไม่เสียประวัติในเครดิตบูโร นอกจากนี้ ลูกหนี้ยังสามารถคงวงเงินที่เหลืไว้ใช้ได้

สำหรับลูกหนี้ที่มีสถานะเป็น NPL ซึ่งอาจจะยังไม่ถูกฟ้องหรือถูกฟ้องแล้ว ก็สามารถใช้องทางคลินิกแก้หนี้ โดยสาลรับข้อเสนอของคลินิกแก้หนี้เป็นข้อเสนอที่ใช้ในขั้นตอนไกล่เกลี่ยของศาลผ่านทางระบบบริการออนไลน์ศาลยุติธรรม (Court Integral Online Service : ระบบ CIOS) โดยในกรณีที่สามารถตกลงกันได้ ก็จะมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงได้ที่ศาลทั่วประเทศ ทั้งนี้ ลูกหนี้สามารถผ่อนชำระได้นานสูงสุดถึง 10 ปีอัตราดอกเบี้ยเหลือเพียงร้อยละ 4-7 เท่านั้น ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของคลินิกแก้หนี้

ส่วนหนี้ที่มีค่าพิพาทขาบังคับคดีไปจนถึงชั้นยึดทรัพย์แล้วแต่ยังไม่ขายทอดตลาด ผู้ให้บริการทางการเงินที่ได้เข้าร่วมมหรณมครั้งนี้ ได้เปิดโอกาสให้ลูกหนี้สามารถเข้ามาปรับโครงสร้างหนี้ร่วมกันได้อีกครั้งหนึ่ง โดยลูกหนี้สามารถผ่อนชำระเฉพาะต้นเงินได้นานสูงสุดถึง 5 ปี และเจ้าหนี้จะยกดอกเบี้ยที่ค้างให้หากลูกหนี้จ่ายชำระได้สำเร็จตามแผน

(2.3.2) หนี้สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์³³

กรณีทีลูกหนี้ยังไม่เป็น NPL หรือเป็น NPL แล้ว แต่ยังไม่ถูกยึด สามารถใช้องทางในการเจรจาและลดภาระของลูกหนี้ เช่น การปรับโครงสร้างหนี้ การลดค่างวด การขยายระยะเวลาชำระหนี้ โดยกรณีทีลูกหนี้ได้รับผลกระทบรุนแรง ก็สามารถขอพักชำระค่างวดได้เป็นระยะเวลา 3 เดือน หรือตามผลกระทบทีลูกหนี้ได้รับ นอกจากนี้ยังมี้องทางในการลดภาระหนี้สำหรับลูกหนี้ทีเคยพักชำระค่างวดหรือปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และได้รับผลกระทบรุนแรงจนไม่สามารถชำระหนี้ต่อไปได้ ให้สามารถคืนรถยนต์ได้ โดยในกรณีทีราคารถที่ได้จากการขายทอดตลาดมีจำนวนที่ต่ำกว่าภาระหนี้คงค้าง ลูกหนี้สามารถขอผ่อนปรนเพิ่มเติมได้โดยผู้ให้บริการทางการเงินอาจใช้ดุลพินิจพิจารณาลดภาระหนี้ในส่วนที่เหลืได้

กรณีลูกหนี้ทีรถถูกยึดแล้ว แต่ยังไม่ถูกขายทอดตลาด ก็สามารถเจรจากับเจ้าหนี้ทีเข้าโครงการเพื่อขอคืนรถทีถูกยึดไป ซึ่งจะมีการเจรจาปรับโครงสร้างหนี้ และในท้ายที่สุดก็จะมีการชะลอการขายทอดตลาด ส่งผลให้ลูกหนี้สามารถนำรถกลับไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันรวมถึงนำไปประกอบอาชีพได้

ส่วนกรณีลูกหนี้ทีรถถูกขายทอดตลาดแล้ว แต่ราคารถที่ได้จากการขายทอดตลาดมีมูลค่าน้อยกว่ามูลหนี้เช่าซื้อ ทำให้มียอดหนี้คงเหลื ก็สามารถเข้ามาเจรจาและไกล่เกลี่ยกับเจ้าหนี้ได้

³² ธนาคารแห่งประเทศไทย, (เชิงอรธ 28). และธนาคารแห่งประเทศไทย, ‘ข่าว ธปท.ฉบับที่ 26/2564 เรื่อง ธปท. เผยงานมหรณมไกล่เกลี่ยหนี้บัตรมีผู้สนใจกว่า 2 แสนรายและเตรียมพิจารณาให้ครอบคลุมสินเชื่อเช่าซื้อเพิ่มเติม’, <<https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Press/2021/Pages/n2664.aspx>>, สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2564.

³³ ธนาคารแห่งประเทศไทย, (เชิงอรธ 30).

บทส่งท้าย

ภายใต้สถานการณ์ปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกิดจาก COVID-19 ส่งผลกระทบกับหลายๆ ภาคส่วน ทั้งภาคครัวเรือน และภาคธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้านี้ ประเทศไทยซึ่งมีกลไกการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ตามบทบัญญัติของกฎหมายทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและกฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท นอกจาก กระทบได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือและบรรเทาผลกระทบแก่ลูกหนี้ที่ประสบปัญหาทางการเงินอันเนื่องมาจาก COVID-19 โดยนำหลักการของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาเป็นฐานในการดำเนินมาตรการช่วยเหลือดังกล่าว ทั้งมาตรการ ทางด่วนแก่หนี้ คลินิกแก่หนี้ แล้ว กระทบพร้อมด้วยกระทรวงยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม และสำนักงานอัยการสูงสุด ได้ร่วมกันผลักดันและยกระดับกลไกการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ส่งเสริมให้เจ้าหนี้และลูกหนี้ใช้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็น ช่องทาง ในการแก้ไขปัญหาหนี้ รวมถึงได้จัดโครงการไกล่เกลี่ยหนี้เพื่อเป็นช่องทางในการช่วยให้ประชาชนแก้ไขปัญหาหนี้สิน และลูกหนี้ สามารถใช้ช่องทางของงานมหรณมนีในการไกล่เกลี่ยหนี้ที่มีปัญหากับเจ้าหนี้ได้ ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่นำมาตรการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทมาเป็นเครื่องมือที่เป็นรูปธรรมที่จะสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินของทั้งภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลดีกับทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้ได้อย่างแท้จริง และจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้สามารถกลับมาดำเนิน ธุรกิจได้ตามปกติเมื่อสถานการณ์ COVID-19 คลี่คลายลง

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า นอกจากสังคมไทยจะใช้วิกฤติเป็นโอกาสในการทำให้การไกล่เกลี่ยกลายเป็นส่วนหนึ่งของดีเอ็นเอของทุกภาคส่วนในกระบวนการยุติธรรม รวมถึงเจ้าหนี้และลูกหนี้ ในการแก้ไขหนี้ในทุกประเภท เพื่อให้เจ้าหนี้ และลูกหนี้สามารถหาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้ร่วมกันได้อย่างยั่งยืนแล้ว การที่ทางกรมมีมาตรการเพื่อสร้างความคุ้มกัน ให้แก่ภาคธุรกิจและครัวเรือนในส่วนที่เกี่ยวข้องการก่อหนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความรู้ ความเข้าใจทางการเงิน (financial literacy) จะเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยลดปัญหาหนี้ที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะหนี้ครัวเรือน และจะเป็นผลดีกับระบบเศรษฐกิจ และสังคมโดยรวมในระยะยาว